

מאמר
והי' כי תבוא – ה'תשל"ז

מאת
כבוד קדושת
אדמו"ר מנחם מענדל

זצוק"לה"ה נבנ"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יו"ל לש"פ תבוא, חיי אלול, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

לעילוי נשמת

אבינו הרה"ח הרה"ח וכו' ר' משה חיים ז"ל

בי"ר תנחום זאב הי"ד

נלבי"ע כ"ף אלול ה'תשע"ד

סאפאטשקינסקי

ת' נ' צ' ב' ה'

ולזכות אמנו מרת שרה לאה שתליט"א

נדפס על ידי ולזכות

בתם וחתנם

מרת רבקה נעמי ובעלה הרה"ח ר' יוסף יצחק

ומשפחתם שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ליין

המצב מאז כתבו ועד עתה, ובכלל אין זה סדר אשר תיכף כשבאים למקום חדש מתחילים לחשוב ע"ד העתקה למקום אחר, ומהנכון הי' שיוסיף שקידה והתמדה בלימודו, ובטח יש לו ג"כ חברותא, ובמשך הזמן יש לקוות שישפיע ג"כ על התלמידים ילידי ... לקרב את לבם לאביהם שבשמים אשר זה יוסיף לו ג"כ הצלחה בלימודו הוא,

בברכה להצלחה בלימוד התורה ביראת שמים ולקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ב

בי"ה. א' סיון תשט"ז
ברוקלין

האברך ... שי'
האברך ... שי'

שלום וברכה!

במענה על מכתבם מכ"ה אייר, בו כותבים על דבר מצבם בישיבה הק' אחי תמימים ב... , אשר מצב רוחם טוב, אלא שלפי דעתם יש ענין שחסר וכו'. והנה ידועה הנהגת בני ישראל על פי התורה, שצריך להיות הקדמת נעשה לנשמע, ובנוגע לתלמידי ישיבה – שצריכים לשמוע לקול הר"מ והראש ישיבה שלהם, וכמבואר באריכות בכמה מקומות, וגם בשולחן ערוך הלכות כבוד רבו – גודל הענין והדבר, ולכן יציעו עניניהם לפני הנהלת הישיבה וישמעו לקולם ככל אשר יורו להם, וטוב יהי להם בגשמיות וברוחניות.

מובן אשר כל הדברים האלה הם גם בנוגע לשאר תלמידי הישיבה.

בברכה לתלמוד תורה ביראת שמים וקבלת עול מלכות שמים.

בשם כ"ק אדמו"ר שליטי"א

א. קווינט, מזכיר

ב

מצילום האגרת. נדפסה בתשורה (גדסי, תשע"א).
הקדמת נעשה לנשמע: שבת פח, א.
בשולחן ערוך הלכות כבוד רבו: יו"ד סרמ"ב.

Published and Copyright 2017 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2017

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

רצונך⁸⁹, בבנין ביהמ"ק השלישי, שבנוי ומשוכלל⁹⁰, ומחכה רק לכך שיהיו ישראל עושין תשובה וְלַהֲעִיר, שענין התשובה הוא כמו כללות ענין התפלה, שענינה להעלות מארצה עד השמימה, וזהו גם ענין התשובה, כמ"ש⁹¹ והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה. והכוונה היא שענין זה יביא לבחי' השוב, שמבחי' השמימה יומשך אח"כ למטה מטה, עד לתחתון שאין תחתון למטה ממנו, ומיד הן נגאלין⁹², ומקיימים מצות ביכורים כפשוטה. ורואים גם בגלוי הענין דוירשתה וישבת בה, ובמעמד ומצב שכל יושבי' עלי⁹³, שאז ארץ ישראל היא בתכלית השלימות, כיון שבנ"י הם בתכלית השלימות, כולם יחד (כולל גם עשרת השבטים, כדאיתא בסנהדרין⁹⁴), כאיש אחד חברים⁹⁵, ביחד עם שלימות התורה, כאמור לעיל (ס"ז) שנמשך מבחינת החקיקה שבתורה בתורה שבכתב ובתורה שבע"פ, ועד לכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, ולומדים תורה חדשה מאתי תצא⁹⁶, תורתו של משיח, יבוא ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו, וילמד תורה את כל העם כולו⁹⁷.

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ כי תבוא, יום הבהיר ח"י אלול הבעל"ט — הננו מוציאים לאור (בהוצאה חדשה ומתוקנת) מאמר ד"ה והי' כי תבוא גו' שנאמר בהתוועדות ח"י אלול ה'תשל"ז, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

יום ג' פ' תבוא י"ד אלול, ה'תשע"ז,
ברוקלין, נ"י.

(89) תפלת מוסף דשבת ויו"ט. וראה	ויובל פ"י ה"ח.
המשך וככה תרל"ז פי"ז (סה"מ תרל"ז ח"ב	(94) קי, ב.
ע' תכ ואילך). ועוד.	(95) ע"פ ספר שופטים כ, יא.
(90) פרש"י ותוס' סוכה מא, א.	(96) ישעי' נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.
(91) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.	(97) ראה רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.
(92) רמב"ם הל' תשובה פי"ז ה"ה.	לקו"ת צו יז, א. שער האמונה לאדמו"ר
(93) ערכין לב, סע"ב. רמב"ם הל' שמיטה	האמצעי פנ"ו. סה"מ תרח"ץ ס"ע ר ואילך.

הוספה

א

בי"ה, כ' אייר תשי"ב
ברוקלין.

האברך מר ... שי

שלום וברכה!

בשעתו קבלתי מכתבו, בו כותב שאינו שבע רצון מאופן לימודו, והנה כפי הידיעות שקבלתי מהנהלת הישיבה כבר נעשו תקונים בסדר הלימוד והוטב

שעליהם נחקקו האותיות⁸¹. ומשם צריך להמשיך אח"כ בתורה שבכתב, ובתורה שבע"פ, ובדקדוק קל של דברי סופרים, עד לכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש במשך כל הדורות, שגם זה נאמר למשה מסיני⁸². וענין ההעלאה שבתורה הוא כמ"ש⁸³ (ונתבאר בדרז"ל⁸⁴) ויצונו הוי' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את הוי' אלקיננו — יראה עילאה. אלא שבנדוד — לימוד התורה באופן כך — ולא הדרתא בפ"ע מהתרעא.

(ח) **וזהו** גם מה שמביא במאמר⁸⁵ מ"ש במדרש⁸⁶ צפה משה וראה שביהמ"ק עתיד ליחרב והביכורים עתידין ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין ג' פעמים בכל יום, ומבאר⁸⁶, שבתפלה יש גם ב' התנועות דהעלאה והמשכה שבמצות הביכורים, כי, על כללות ענין התפלה נאמר⁸⁷ סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, ולאח"ז נאמר והנה מלאכי אלקים עולים ויורדים בו, והיינו, שתחילה ישנו ענין ההעלאה מלמטה למעלה, מארצה השמימה, בנוגע לכל עניני הברורים, כמבואר בתורת המגיד בנוגע לניצוצות הקדושה (מראשית כל פרי האדמה) שמבררים ומזככים ומעלים אותם למעלה כו', ואח"כ נמשכת ברכת ה' בגשמיות וברוחניות, ובגשמיות וברוחניות גם יחד, עד למטה, בבירא עמיקתא, ועד למטה מטה — ארצה, שלמטה מארץ סתם (כידוע ביאור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁸⁸). ולכן, אפילו כשלא יכולים לקיים מצות ביכורים בפשטות, מקיימים מצוה זו ברוחניות ע"י עבודת התפלה בכל יום, בב' התנועות דהעלאה והמשכה כו'.

(ט) **וענין** זה נעשה גם הכנה קרובה שלאח"ז יהי' קיום מצות ביכורים באופן ששם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כו' כמצות

תוכן המאמר

כי תבוא אל הארץ הו"ע כללי: בפשטות הכתובים — כניסה לארץ באופן שנעשית נחלת עולמים; בעבודה — כפירוש רבינו הזקן בלקו"ת שקודם שנכנסו לארץ היתה כריתת ברית על קבלת התורה, וכפירוש הבעש"ט שכי תבוא אל הארץ פירושו להגיע אל הרצון העליון כו'; וגם בענין השכר — כפירוש הרב המגיד שכי תבוא אל הארץ קאי על השכר בעולם הבא. וענין זה קשור עם מצות ביכורים (אף שלכאורה היא מצוה פרטית, שיש כמה הגבלות ותנאים הדרושים לקיום מצוה זו) — כי במצות ביכורים יש ב' דברים: (א) הבאת הביכורים — העלאה מלמטה למעלה, (ב) קריאת הפרשה של ביכורים — המשכה מלמעלה למטה. ולכן הרי זה ענין כללי, שקשור עם כללות עבודת בני"י — שקדמו אפילו לתורה, כשם שביכורים קודמים אפילו לתרומה, תורה מ' — שיש בה ב' הענינים דהעלאה והמשכה, כמו בביכורים.

וזהו גם הקשר עם ענין התפלה, שהתקין משה כשראה שהביכורים עתידין ליפסק — כי ע"י התפלה, שיש בה ב' הענינים דהעלאה והמשכה, מקיימים מצות ביכורים ברוחניות.

ההמשכה וההעלאה כו', כמו בענין הביכורים, כנ"ל ס"ו.
 (81) ראה לקו"ת ר"פ בחוקותי ור"פ חוקת.
 (82) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 252. וש"נ.
 (83) ואתחנן ו, כד.
 (84) ראה שבת לא, ב. תניא ספכ"ג ופמ"ג.
 (85) תנחומא ר"פ תבוא.
 (86) אוה"ת תבוא שם ע' תתרמא.
 (87) ויצא כח, יב. זהר ח"א רסו, ב. ח"ג שו, ב. תקו"ז תמ"ה (פג, א).
 (88) ד"ה זה היום דש"פ נצבים תרצ"ד (סה"מ קונטרסים ח"ב שיט, א).

ובראשית ב' ראשית, ח"ע דתשב"כ וח"ת דתשב"ע"פ. . . אבל האבות הן בכורים עליונים ששרשם בבחי' תור עליון; וכן "שרש הנשמות בחי' טהורה היא בחי' אין דכתר עליון שנק' בכורים עליונים" (וראה גם לקו"ת שבערה 55, ש"מצד שרשן טהורה היא הם בחי' אותיות החקיקה, ומצד השתלשלותן למטה בבחי' בראתה יצרתה נפתחה בי, זהו ענין אותיות הכתב").
 ואולי הכוונה, שבענין הביכורים נרמות גם דרגת התורה כפי שהיא בבחי' אותיות החקיקה (למעלה מתושב"כ ותושב"ע"פ — שהו"ע התרומה), ולכן יש גם בזה ענין

החסידות הכללית, וע"י רבינו הזקן, מייסד תורת חסידות חב"ד, שבה נתבאר ענין העבודה פנימית שבמצות ביכורים — כמו בכל עניני התורה, שיש בה שני ענינים, ענין הא', תורה הנגלית, שנתלבשה בעניני עוה"ז, ועד שבתורה גופא ישנו הענין דעץ הדעת טוב ורע (כדאיתא ברע"מ⁶⁸ ונתבאר בארוכה באגה"ק⁶⁹). והיינו, שאע"פ שעל התורה נאמר⁷⁰ הלא כה דברי כאש, ואמרו רז"ל⁷¹ מה אש אינו מקבל כו' אף דברי תורה אינן מקבלין כו' (ענינים בלתי רצויים), מ"מ, נתלבשה התורה במקום שיש מחלוקת קושיא ורמינהו וכי⁷², אלא שהתלבשות זו היא על מנת לבררם, שבשביל זה צורך שתתלבש שם⁷³, כדי שהבירור יהי' בשלימותו. וענין הב' בתורה הוא הנקרא עץ החיים, דלית תמן לא קשיא כו' ולא מחלוקת כו'⁷², שבכללות הו"ע פנימיות התורה, שנתגלתה בתורת החסידות (כמבואר בכ"מ). וב' הענינים הנ"ל שבתורה צריך לקשרם יחד — בדוגמת הקישור שנפעל במ"ת, שאז בטלה הגזירה, ואני המתחיל⁷⁴, כמ"ש⁷⁵ וירד הוי' על הר סיני, שדרגת האלקות כפי שהיא למעלה מעלה, נמשכה עד לגשמיות העולם, ובאופן שהעולם כולו עמד בביטול, כמארז"ל⁷⁶ צפור לא צווח עוף לא פרח שור לא געה כו' אלא העולם שותק ומחריש כו'. ועד"ז גם בנוגע לתורה צ"ל קישור ב' הענינים הנ"ל (הקישור של נגלה לתורה שנתלבשה בעניני העולם כו' עם פנימיות התורה), וכן בנוגע לתורה שבכתב, שהיא בדיו כתוב על הקלף, שהם שני ענינים שמתחברים ביחד. ונוסף לזה ישנו גם ענין התורה כפי שהוא בלוחות [נתחילה בלוחות הראשונות שניתנו כשורד ה' על הר סיני בארבעים יום הראשונים, ואח"כ באופן דכפליים לתושי"י⁷⁷ בלוחות האחרונות שניתנו בארבעים יום האחרונים, שמתחילים בר"ח אלול⁷⁸, ומסתיימים בשמחה ובלב שלם ביום הכיפורים⁷⁹] — באופן של אותיות החקיקה⁸⁰, שהם מיני' ובי', עד שאי אפשר להפריד בין האותיות ללוחות

(68) זח"ג קכד, ב.
 (69) סכ"ו.
 (70) ירמ"י כג, כט.
 (71) ברכות כב, א.
 (72) רע"מ ואגה"ק שם.
 (73) ראה גם סה"מ תרל"א ח"א ע' צד. ואילך: "אותיות שבלוחות (אותיות החקיקה, גליף גליפו בטה"ע) הוא בחי' כתר עליון והוא בחי' גליף גליפו בטה"ע, והוא שרש האבות .. בעבר הנהר .. ולכן הן בכורים, וקודם לתרומה שנקראת ראשית חכמה, שמו"ר ספכ"ט.
 (77) שמו"ר רפמ"ו. המשך תרס"ו ע' קטו.
 (78) פרש"י תשא לג, יא. עקב ט, יח.
 (79) פרש"י תשא שם.
 (80) להעיר מאוה"ת שם ס"ע תתרטל

בס"ד. יום ה' פ' כי תבוא, ח"י אלול, ה'תשל"ז

(הנחה בלתי מוגה)

והי' כי תבוא אל הארץ אשר הוי' אלקיך נותן לך נחלה וירשתה וישבת בה ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו'¹, שזוהי מצות ביכורים. ולאח"ז ממשיך², היום הזה הוי' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה וגו' את הוי' האמרת גו' והוי' האמירך וגו'. ומפרש רבינו הזקן [שח"י אלול הוא יום הולדתו]³ בספרו לקוטי תורה⁴ מ"ש היום הזה, ולא כתיב איזה יום, משום דהמקרא מחובר לפרשה שלמעלה הימנה (פרשת ביכורים) ש(מתחילה והי' כי תבוא אל הארץ, ו)מסיימת⁵ ארץ זבת חלב ודבש, שקודם שנכנסו לארץ הי' כריתת ברית על קבלת התורה.

ויש' להוסיף בזה, שכיון שהתורה היא נצחית⁶, ישנו ענין זה גם עתה, נוסף על העיקר, שבשעה שנכנסו בני' לארץ ישראל בפעם הראשונה, בכיבוש יהושע, הי' זה באופן של ירושה (וירשתה) שירושה אין לה הפסק⁷, היינו, נחלת עולם לעם עולם, לכל אחד מישראל ולכל בני' עד סוף כל הדורות, ובאופן של התיישבות (וישבת בה), ועד להתיישבות לעד ולעולמי עולמים, שזוהי ישיבה אמיתית, כיון שאין לה הפסק, כמו שהירושה אין לה הפסק. וזהו גם הקשר עם הכריתת ברית על קבלת התורה שהיתה קודם שנכנסו לארץ (כנ"ל מדברי רבינו הזקן), כיון שגם התורה היא נצחית, ולא תהי' מוחלפת⁸, שלא שייך בה שינויים ח"ו, ולכן גם כל הענינים שנעשים ע"י התורה (ובנדו"ד, הכניסה לארץ לאחר הקדמת הכר"ב על קבלת התורה) הם באופן נצחי. ובפרט שענין זה הוא באופן של כריתת ברית, שלא שייך שיהיו בה שינויים, כפי שמבאר רבינו הזקן בלקו"ת פרשת נצבים⁹ (שקורין לעולם קודם ר"ה¹⁰) בנוגע לכר"ב של הקב"ה עם בני'¹¹, שבאיזה אופן שתהי' הנהגתם כו',

(1) ר"פ תבוא (כו, א"ב).
 (2) שם, טז"ח.
 (3) ספר השיחות תשי"ג ע' 141 ואילך.
 (4) תבוא מא, ג.
 (5) שם, טו.
 (6) ראה רמב"ם הל' תפלה פי"ג ה"ב. תוס' מגילה לא, סע"ב. טוש"ע או"ח סתכ"ח ס"ד.
 (7) ב"ב קכט, ב.
 (8) עיקר ה' מ"ג העיקרים (פיה"מ שם מב, א.
 (9) מד, ב.
 (10) ראה רמב"ם הל' תפלה פי"ג ה"ב. תוס' מגילה לא, סע"ב. טוש"ע או"ח סתכ"ח ס"ד.
 (11) נצבים כט, יא. וראה גם לקו"ת תבוא

הנה להחליפם באומה אחרת אי אפשר¹², ועד שהכר"ב היא באופן שנעשים דבר אחד, כפי שמבאר שם (ובכמה דרושים¹³) שענין הכר"ב הוא כמ"ש¹⁴ אשר כרתו את העגל ויעברו בין בתריו, כלומר להיות שניהם עוברים בתוך גוף אחד להיות לאחדים, ועד"ז בנוגע לישראל וקוב"ה (ע"י אורייתא) שנעשים כולא חד¹⁵.

וממשיך לבאר בלקו"ת⁴, שכמו שיש בחי' זו בעולם, כך יש בשנה, והוא בראש השנה, ולכן קורין פרשה זו קודם ר"ה, כי היום הזה וגו' קאי על ר"ה¹⁶ [וזהו גם מ"ש בהמשך הכתובים את הוי' האמרת והוי' האמירך¹⁷, שענין זה קשור עם עשרה מאמרות שבהם נברא העולם¹⁸, שעיקרו ותכליתו וסיומו ושלימותו הוא ביום ר"ה], ובכל שנה קודם ר"ה צריך כריתת ברית מחדש על קבלת התורה, שבר"ה הוא בחי' מצוץ לעשות את החוקים וגו'.

(ב) ונוסף על האמור לעיל בקשר לכניסה לארץ כפשוטם של כתובים, ידועה גם תורת הבעש"ט [שח"י אלול הוא יום הולדתו, וגם תורה זו נאמרה בחי' אלול, כפי שסיפר ומסר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹⁹ מה ששמע מאביו שהי' ממלא מקומו] על הפסוק והי' כי תבוא אל הארץ, שכאשר תבוא (אז דו וועסט צוקומען) אל הרצון [כי ארץ היא מלשון רצון, כדאיתא במדרש²⁰ למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, וגם לשון מרוצה²¹] שבא בדרך מתנה מלמעלה (אשר הי' אלקיך נותן לך) ובירושה²² (וירשתה) בכל אחד מישראל, אזי התכלית היא שענין זה יהי' באופן של התיישבות (וישבת בה). וענין זה (דאָס וואָס מ'קומט צו און מ'איז ווי דער רצון העליון) נעשה ע"י והלכת אל המקום אשר יבחר הי' אלקיך לשכן שמו שם²³, שיהודי יודע שבכל מקום שהולך (והלכת אל המקום) הרי זה ע"י רצון העליון (אשר יבחר הי' אלקיך, ותכלית הבחירה היא) כדי לשכן שמו שם, היינו, שבמקום שבו

(12) רות רבה פתיחתא ג.
 (13) ראה גם סה"מ תרנ"ג ע' קמט ואילך.
 (14) ירמי' לד, יח (בשינוי לשון קצת).
 (15) ראה זח"ג עג, א.
 (16) ראה זח"ב לב, ב וברמ"ז שם — הובא בלקו"ת שם.
 (17) ראה ד"ה את ה' האמרת באוה"ת תבוא ע' תתרוסה. ד"ה הנ"ל תר"ל (סה"מ תר"ל ע' רצ).
 (18) אבות רפ"ה.
 (19) ספר השיחות תרצ"ז ע' 205. "היום יום" חי אלול.
 (20) ב"ר פ"ה, ח.
 (21) ראה תו"א בראשית א, ג. אוה"ת בראשית ח"ג תפא, ב ואילך. ח"ו תתרגמג, א ואילך. וראה גם סה"מ עטר"ת ע' תקכג. ועוד.
 (22) ראה ב"ב (קטט, ב. קלג, א) בענין מתנה במי שראוי לירשו. ונת' באוה"ת בראשית ח"א טז, ב ואילך.
 (23) תבוא כו, ב.

(בתניא⁵⁸), והו"ע המשכת אלקות מלמעלה למטה, וכן קריאה והמשכה משורש הנשמה, מבחי' ראש שבנשמה ועד למזל שבנשמה⁵⁹, שמשם יומשך לנשמה כפי שהיא למטה באופן דאתה נפחתה בי, שע"ז ממלא את שליחותו, ומילוי השליחות הוא בשלימות. והמשכה זו שע"י קריאת הביכורים פועלת גם בפרי האדמה כפשוטו, שלאחרי שלוקח ומעלה מראשית כל פרי האדמה, נעשית ההמשכה בכל פרי האדמה, גם בשדה שאינה זבת חלב ודבש בגלוי, וגם בפירות שאינם משובחים, שגם שם תומשך הברכה מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה⁶⁰, וכמ"ש לאח"כ⁶¹ השקיפה ממעון קדשך מן השמים גו', וכדרז"ל⁶² עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות כו'. וע"י ההעלאה וההמשכה ה"ה פועל שענין הביכורים יהי' באופן דתשנה לשנה הבאה⁶², שהולך ומוסיף בעבודתו כהציווי (ונתינת כח) מעלין בקודש⁶³. וכל זה נעשה מתוך שירה, שמורה על שמחה גדולה ביותר, שפורצת גדר⁶⁴ — כבמצות ביכורים כפשוטה, שהיא מתוך שמחה גדולה ביותר⁶⁵, ששמה בחלק שנתן לו הקב"ה בארץ באופן דירשתה וישבת בה, ורואה בו ברכת ה' שהוא באופן דזבת חלב ודבש⁶⁵, ומכיר בטובה שנתנו לו ומודה ומשבח על זה, באמרו הגדתי היום גו'⁶⁶, לשון הודאה ושבח (כמבואר במפרשים⁶⁷), כולל גם השמחה על זה שמתעסק ומצליח לברר ניצוצי קדושה מראשית כל פרי האדמה ולהביאם אל בית ה' אלקיך (כנ"ל מתורת המגיד).

(ז) וזהו כללות ענין מצות ביכורים כפשוטה, כפי שנאמרה בתושב"כ, ביחד עם הביאור בתושב"כ פ, בנגלה תורה, ועד לביאור בפנימיות התורה, בתורת החסידות, שנתגלתה ע"י הבעש"ט, מייסד תורת

(58) ספ"ל ז.
 (59) ראה אוה"ת שם ע' תתרמ ואילך: "אך הנה ידוע שלא כל הנשמה כמו שהיא למעלה מאירה ומתלבשת בהגוף .. אלא רק הארת הנשמה .. ועיקרה ושרשה של הנשמה היא למעלה, והוא בחי' מזלי' .. לזאת עיקר עבודת האדם לחבר ולקשר הנשמה שבגוף למקור הנשמה, שבחי' מזלי' ומקיף הנשמה תאיר אורה בנשמה שבגוף". וממשיך: "והוא ענין מצות הבאת ביכורים .. להביא פרי האילן, הן הנשמות שמתלבשים ומאירים בגוף, לחברם ולקשרם בשרשם .. בחי' טהורה היא .. שנק' ביכורים עליונים .. (באופן של) העלאה ממטה למעלה. אבל

קריאת הפרשה של ביכורים הוא המשכת אלקות ממעלה למטה .. להמשיך בחי' ביכורים של הנשמה ממעלה למטה", ע"י הארת הנשמה שבבחי' מקיף ומזלי', שמאירה ומתחברת להאיר בנשמה המלוכשת בגוף".
 (60) ברכה שלישית דברכת המזון.
 (61) מעשר שני פ"ה מ"ג. ספרי ופרש"י עה"פ.
 (62) פרש"י תבוא שם, טז.
 (63) ברכות כח, א.
 (64) נתבאר בסה"מ תרנ"ז ע' רכג ואילך.
 (65) ראה תבוא שם, יא ובפרש"י.
 (66) ראה תבוא שם, ג ובפרש"י.
 (67) תרגום ירושלמי עה"פ. ועוד.

עמיקתא⁵⁰, ע"י ריבוי ההשתלשלות, ובכללות, כפי שאומר כל אחד מישראל, נשמה שנתת בי טהורה היא אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה ביי⁵¹, כידוע הקושיא⁵² איך שייך לומר טהורה היא קודם שבראתה כו', אלא הפירוש הוא, שטהורה היא קאי על שורש ומקור הנשמה כפי שהיא במחשבה העליונה, ושם גופא באופן שעלו במחשבה, ולאח"ז מתחילה הירידה בסדר השתלשלות העולמות, החל מאתה בראתה, וע"י אתה יצרתה — גם לעולם שעליו נאמר אתה נפחתה בי, כדי למלא את שליחות הנשמה בעלמא דין, לעשות לו ית' דירה בתחתונים⁵³. וענין זה הוא כמו אצל האבות, שבתחלה בעבר הנהר ישבו אבותיכם, ואח"כ ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר ואולך אותו בכל ארץ כנען גו'⁵⁴, ועד שנעשית ארץ ישראל. וכן הוא גם בכאו"א מישראל, שבתחלה הנשמה היא בבחי' עבר הנהר, ומשם נמשכה וירדה למטה להתלבש בגוף כו'⁵⁵.

אך כללות ענין ירידת הנשמה למטה הוא צורך עלי', כיון שדוקא עי"ז בא לבחי' רצון העליון — כי תבוא אל הארץ (כתורת הבעש"ט הנ"ל), שזהו ע"י שמקשר את הנשמה כפי שהיא למטה בגופו, היינו בחינת הרגל שבנשמה, שהם דרגות הנשמה שעליהם נאמר בראתה יצרתה עד נפחתה בי, עם שורש הנשמה כפי שהיא בבחי' המחשבה ובאופן דעלו במחשבה.

(ו) **והנה** כל האמור לעיל מודגש בענין הביכורים. דהנה, מבואר באוה"ת⁵⁸ שבמצות ביכורים יש ב' דברים, הבאת הביכורים וקריאת הפרשה של הביכורים, וענית ואמרת גו'⁵⁶ (וכמודגש בהחילוק שבענין הבאת ביכורים, שיכול להיות גם באופן שמביא ואינו קורא, כמבואר במשנה⁵⁷ פרטי האופנים שבזה). והענין בזה, שתחילה צריך לעסוק בעבודת האדמה ולקחת מפרי האדמה — אדמה גם מלשון דומם, שלמטה ממין המדבר, חי וצומח, ולהעלותו ולהביאו אל המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשכן שמו שם, שבכללות הו"ע של העלאה מלמטה למעלה, כפשטות הענין, שלוקח הפירות משדהו ומביאם לביהמ"ק. ולאחרי הבאת הביכורים, יש גם קריאת הפרשה של ביכורים, שענין הקריאה הוא כאדם הקורא לחבירו כו' וכבן קטן הקורא לאביו (כהלשון

נמצא תהי' שכינת שמו ית'. ואח"כ אמר הבעש"ט תורה שני', שבה חזר עוה"פ הפירוש דכי תבוא אל הארץ בתוספת ביאור, שכדי לבוא אל (ולחיות כפי) הרצון העליון, הרי זה עי"ז שבכל מקום שבאים ע"פ ההשגחה העליונה כדי לשכן שמו שם, עוסקים במס"נ לפרסם אלקות, ע"י אמירת ברכה ופסוק תהלים [וי"ל שזהו הענין דושמת בטנא, כיי²⁴ טנ"א ר"ת טעמים נקודות אותיות (ולא הזכיר כאן תגין, מפני שאינם במבטא, אלא הם רק בכתב, משא"כ הטעמים נקודות ואותיות שבאים במבטא ובגלוי)], כפי שכבר נדפסו תורות הנ"ל¹⁹ בפרטיות ובדיוק.

(ג) **ונוסף** על הענין דכי תבוא אל הארץ כפי שהוא בעבודה, הן בביאור של רבינו הזקן בלקו"ת שהכניסה לארץ קשורה עם כריית ברית על קבלת התורה, כמ"ש היום הזה ה' אלקיך מצוך לעשות את החוקים האלה ואת המשפטים גו', והן בתורת הבעש"ט הנ"ל, בנוגע להתחלת העבודה שבאה ע"י אתערותא דלעילא (הרצון שבא במתנה מלמעלה) ואתערותא דלתתא (לבוא אל הרצון כו'), ובאופן שגם בנוגע לאתעדל"ע יש צורך בענין שהוא עכ"פ מעין ודוגמא לזה, שענינים אלו ישנם בעבודת האדם למטה בכל הזמנים (כולל גם זמן הגלות) — יש גם תורת המגיד (שנדפסה בספרו אור תורה²⁴) שמפרש שמ"ש כי תבוא אל הארץ קאי על ענין השכר לעתיד לבוא בעולם הבא, שהרי ידוע שעוה"ב נקרא ארץ, כדאיתא במשנה²⁵ כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב (דקאי על עולם התחי'²⁶), שנאמר²⁷ ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ. ועפ"ז מבאר המשך הפסוקים בפרשה, שפסוקים אלו מורים ומלמדים את האדם הנהגתו בעולם הזה (ובפרט ובמיוחד בזמן הגלות) כדי שיזכה בהם לעולם הבא. ומבאר מ"ש²³ ולקחת מראשית כל פרי האדמה וגו': רצה לומר ראשית לקיחתך מעינוגי העוה"ז יהי' מראשית, שהיא החכמה, שנאמר²⁸ ראשית חכמה וגו', פירוש, שכל עניני עוה"ז מעורב בה ניצוץ קדוש שהוא החכמה כידוע, כמ"ש²⁹ כולם בחכמה עשית, לכן כל לקיחתך ועשייתך כו' יהי' הכל עיקר השגחתך ומגמתך על הראשית שבו, שהיא החכמה הקדושה שבו. ולכן אומר מראשית, ולא כל ראשית³⁰, כי כולו גשמיות הוא, רק שיש בו קצת קדושה שהיא ראשית

(24) אור תורה להרב המגיד סימן קעח. (28) תהלים קיא, י.

(25) סנהדרין פ"י מ"א (צ, א). (29) שם קד, כד.

(26) ראה רע"ב סנהדרין שם. וראה תו"מ (30) מנחות פד, ב. ספרי ופרש"י תבוא

סה"מ אייר ע' ריז ואילך. ע' רכא ואילך. שם.

(27) ישע"י ס, כא.

(50) לשון הש"ס — חגיגה ה, ב. ובכ"מ.

(51) ברכת "אלקי נשמה" (ברכות ס, ב).

(54) יהושע שם, ג.

(52) אוה"ת שם ע' תתרמ.

(55) ראה גם לקו"ת בחוקותי מז, סע"א.

(56) תבוא שם, ה ואילך.

(53) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז.

(57) ביכורים פ"א.

ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

כו' ונהיינו, שהעבודה היא לראות בכל דבר את הניצוץ קדושה שבו שמהווה ומקיים ומחיי' אותו, ולעשות ממנו קדושה כו'. ומסיים: וזהו שפתח הכתוב בלשון והי', שהוא לשון שמחה³¹, כי עיקר העבודה [עבודת האדם להוי' בכלל, ועבודתו בענין זה] שתהי' בשמחה ובטוב לב כו'. וגם לניצוץ הקדושה תהי' שמחה גדולה בזה, כי כאשר האדם מעלה הניצוצות הם שמחים ומשבחים ומודים ומזמרים להשם יתברך כו'.

ד) **והנה** מכל האמור לעיל מובן שמדובר כאן אודות ענינים כלליים – הן כפי שהענין הוא בפשוטם של כתובים, בנוגע לכיבוש ארץ ישראל בפעם הראשונה, ועד לאופן דירשתה וישבת בה, שנעשית נחלת עולמים, והן כפי שהענינים הם בעבודה (כבפירוש רבינו הזקן בלקו"ת ותורת הבעש"ט הנ"ל), והן בנוגע לענין השכר (כפירוש הרב המגיד). ועפ"ז צריך ביאור, מהו הקשר והשייכות דכהנ"ל עם מצות ביכורים, מצוה מן התורה שלכאורה [בפשוטות הכתובים, אין מקרא יוצא מידי פשוטו³², ועאכו"כ ע"פ פרטי הדינים שלמדים מפסוקים אלו בנוגע לקיום מצוה זו] היא מצוה פרטית בין המצוות הפרטיות התלויות בארץ גופא, ולא עוד אלא שיש כמה הגבלות ותנאים הדרושים לקיום מצוה זו, הן בנוגע לארץ, שמביאים ביכורים דוקא מהמקומות שבהם נראה בגלוי הענין דארץ³³ זבת חלב ודבש³⁴, ודוקא אם השדה היא שלו³⁵, והן בנוגע לפירות, שצ"ל דוקא מן המובחר והמשובח³⁶, והן בנוגע לזמן, שיש זמן מוגבל להבאת ביכורים³⁴, ורק פעם אחת בשנה ולא יותר³⁷, ועוד כמה תנאים שדוקא על ידם יכולים לקיים מצות ביכורים. ועכצ"ל, שאע"פ שזוהי מצוה שיש בה כמה גדרים והגבלות, הנה כפי שמצוה זו באה בפועל עם כל הגדרים וסייגים שבה, ה"ז באופן שכולל ומלמד הוראה ונתינת כח על כל המצוות, ועד שנעשה ענין הכי כללי בנוגע לכללות עבודת האדם בלימוד התורה וקיום המצוות, כללות ענין העבודה הרוחנית שבזה עם הנתינת כח מלמעלה על זה, וכללות ענין השכר דלעתיד לבוא.

ה) **והביאור** בזה, בהקדים המבואר בדרושי רבותינו נשיאינו (כפי שנדפס גם באור התורה³⁸), דהנה כתיב בהושע³⁹ כבכורה

- (31) ב"ר פ"מ"ב, ג. ויק"ר פ"א, ז. (36) מנחות שם ובפרש"י שם.
 פתיחתא דאסת"ר יא. (37) פרש"י תבוא שם, ג. רמב"ם הל'
 (32) שבת סג, א. וש"נ. ביכורים פ"ד הי"א.
 (33) תבוא שם, ט. (38) תבוא ע' תתרט ואילך. וראה גם שם
 (34) ביכורים פ"א מ"י. ע' תתרט ואילך.
 (35) שם מ"א"ב. (39) ט, י.

כתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם, ואיתא במדרש שהאבות נקראים ביכורים⁴⁰, וכן ישראל נקראים ביכורים⁴¹. והענין בזה, דהנה, ביכורים הם ראשית פרי האדמה, ראשית והתחלה לכל שאר הפירות, ועד שבנוגע למצוות גופא איתא במשנה⁴² שביכורים קודמים לתרומה, והיינו, שאפילו לפני ענין התרומה שקודמת לשאר המתנות שבמין הצומח (דגנגן תירושך ויצהרך), ישנו ענין הביכורים שקודמים לתרומה. ולכן נקראים האבות בשם ביכורים (כנ"ל שמקרא מלא דבר הכתוב כבכורה בתאנה בראשיתה ראיתי אבותיכם), כי על האבות נאמר⁴³ בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם, בעבר הנהר דייקא, שענין הנהר הוא שממנו נמשך כל סדר ההשתלשלות (שלמטה מן הנהר), כמ"ש⁴⁴ ונהר יוצא גו' ומשם יפרד וגו', ולמעלה מזה הו"ע עבר הנהר, ושם ישבו אבותיכם, שזהו המקום והענין של האבות שקדמו לכל סדר ההשתלשלות. וכמו"כ נקראים גם ישראל בשם ביכורים, כיון שקדמו לכל דבר, כדאיתא במדרש⁴⁵ שבעה⁴⁵ דברים קדמו לעולם, וממשיך שתורה ומחשבתן של ישראל קדמו לכל דבר, וביניהם גופא איזה מהם קודם, איתא בתדב"א⁴⁶ אני אומר ישראל קדמו, היינו, שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה, והראי' על זה מהתורה גופא, שבה נאמר צו את בני דבר אל בני⁴⁷, היינו, שמציאות התורה נעשית ע"י שישנם בני, ולהם אומרים ציווי התורה. וזהו גם ענין קדימת ביכורים לתורה, כמבואר במדרוז"ל⁴⁸ שתורה נקראת תרומה, אותיות תורה מ', לפי שתורה ניתנה למ' יום, וביכורים קדמו לתרומה הו"ע מחשבתן של ישראל שקדמה אפילו לתורה.

אמנם זהו ענין מחשבתן של ישראל, היינו, כפי שבני הם בבחי' המחשבה, ובמחשבה גופא – באופן של עלי', עלו במחשבה, היינו, באופן הכי נעלה שבמחשבה⁴⁹. אבל לאח"ז יש גם בחי' רגל שבנשמה, שזוהו כפי שהנשמה יורדת למטה (כדי שתוכל לקיים תורה ומצוותי', כולל גם מצות ביכורים), עד שבאה לעולם שנקרא בירא

- (40) תנחומא נשא יא. ב"ר פ"א, ד. (45) כ"ה ("שבעה דברים") בתנחומא שם.
 (41) זהו ח"ב קכא, רע"א (ברע"מ). ח"ג. (46) פרק יד.
 רג, ב (ברע"מ) וברמ"ז שם. (47) ראה ב"ר שם. וראה סה"מ תרנ"ט ע'
 (42) תרומות פ"ג מ"ז. פרש"י תבוא שם, יג.
 (43) יהושע כד, ב. יח. וש"נ.
 (44) בראשית ב, י. וראה לקו"ת במדבר (48) זח"ג קעט, א (רע"מ). תקו"ז תי"ז
 (לא, ריש ע"ב). טז, א. (לא, ריש ע"ב).
 (49) לקו"ת שה"ש יט, ב. לד, ג.